

Riga Port City: ĢENERĀLPLĀNA PREZENTĀCIJA 2006. GADA 14. DECEMBRIS

Iespēja piedalīties pārrunās par tik saistošu un vitālu projektu šai lielajai un cienījamajai pilsētai – manai dzimtajai pilsētai – ir privilēģija.

OMA, JAU un to projektu grupas jāapsveic par to rūpīgajām studijām un ģenerālplāna (Masterplan) dokumentācijas plašumu, un prezentāciju. Ikviens var parakstīties un pilnībā atbalstīt lielāko daļu no mērķiem un rekomendācijām¹ un būt ieinteresēts par kādu no Rīgas perspektīvas analīzēm par Baltijas tirdzniecības grupu kā potenciālu moderna “Tirdzniecības ceļa” starp Eiropu un Austrumiem saikni.

Pētījuma socioloģiski/ģeopolitiski ekonomiskā analīze ir izcili plaša, bet viedoklis un komentārs par šiem argumentiem ir īpaši specializējušos kolēģu darbības sfēra. Kā arhitekts es piedāvāju šo kritiku no netiešas pozīcijas, akceptējot vispārējo pieeju, struktūru un pētījuma izvirzīto izmantošanas intensitāti, un vēlos apskatīt jautājumu par pilsētas formu - arhitektonisko formu un struktūru – kas izriet no šādas programmas. Tā ir “bīstama” teritorija tādā nozīmē, ka ģenerālplāns nosaka sākotnējo un konceptuālo struktūru (ko attīstīs citi), bet ģenerālplānam ir arī tendence kļūt konkrētam un it kā „iestiklot” realitāti².

Pēc visas analīzes, kā koncepcija - arhitektoniskā vīzija - attīstās? Projekta komanda ir bijusi prātīga/gudra “savu derību nodrošināšanā”³ un kvalificē savus piedāvājumus tikai kā ilustrāciju vienai no daudzām iespējamajām interpretācijām. Plānošanas tehnikas, kas ir izmantotas ģenerālplānā, ir apmierinošas un interesantas virzītājas bagātu scenāriju attīstībai:

- kolāža - izsvērta izveide;
- gan noslāņotas, gan cauraustas satiksmes sistēmas;
- izkļiedēta, zaļa, liega ainava – mozaīkveida mežs.

Ideja par centrālo „mugurkaula” joslu un principiālu Ziemeļu - Dienvidu gājēju kustības ceļu ir atbilde uz vietas (teritorijas) ģeometriju. Vispārējā attīstības apjoma / apbūves intensitātes piedāvājumi, kas izriet no analīzes, laika gaitā regulēsies paši un tos ietekmēs tirgus vai arī Pilsētas plānošanas kontrole.

¹ Skatīt - Kopsavilkums (Summary), Research Book 129. lpp.

² Skatīt – Research Book 110.-111. lpp. Dota skaitliska analīze dažādiem apbūves blīvumiem un rezultātā tapušām pilsētvides formām, bet netiek piedāvāta līdzīga ģenerālplānu analīze pēc tajos iecerētajām un rezultātā tapušajām formām.

³ Skatīt - Masterplan Book 11. lpp.

Bet tālāk vajadzētu vismaz apskatīt un izvērtēt pašreizējo šī blīvuma arhitektonisko manifestāciju tādā nozīmē, kā:

- pilsētas forma, mērogs, apbūves masas, “kvantitatīvais pamats” jeb apbūves parametri;
- tie aspekti, kas raksturo un nosaka pilsētas plānošanas un pilsētnieciskuma (urbanity) tipoloģiju⁴.

Ģenerālplānā mums ir piedāvāta pilsētas formas vīzija un tipoloģija, kas ir kļuvusi gandrīz universāli izplatīta 20. gadsimta beigās, un jautājums - vai tas ir piemēroti Rīgas kontekstā? Tūlīt vajadzētu uzsvērt, ka tas nav saistībā ar ēku augstumu, bet ir apbūves parametru, sadrumstalotības, masas un blīvuma/intensitātes jautājums - kā tas tiek uztverts un sajūtams ielas līmenī.

Ir pārsteidzoši pētījuma sākumstadijas komentāri par daudzu pārveidoto ostas rajonu (Docklands) VIENĀDĪBU un ir interesanta projekta komandas prognoze, ka: “perimetrālu apbūves kvartālu lietojums, (*varbūt*), ... ir vienīgais ticamais veids, lai radītu pilsētas dzīves integrālu daļu.”

Radās nojauta, ka, iespējams, – beidzot – “ostas rajonu (Docklands)” pārbūvē varētu izvairīties no parastā sērijveida “objektu ēku” silueta, kas ir raksturīgs visā pasaulē! Vai Riga Port City varētu sasniegt neaizmirstamu un vienreizīgu rezultātu? Vai Rīga izvairīsies no tāda attīstības rezultāta, kur siluets un – dominējošā 20. gadsimta beigu pilsētu attīstības iezīme - vizuāla JEBKURAS VIETAS sajūta vedīs pie “NEKĀDAS VIETAS” sajūtas.

(P.S. Vilšanos radīja atbildes 2006. gada 14. decembra prezentācijā, kad ģenerālplāna komanda bija noraidoša, uzskatot par apšaubāmu citās vietās un projektos lietoto “perimetrālo kvartālu” izmantošanu. Ir jārespektē OMA nostāja, kas atbalsta noteiktu “modernās pilsētas” veidu, taču “modernisms” var ietvert daudzveidīgas pilsētas formas, un līdz ar to šeit ir pietiekošs pamats debatēm.)

Ģenerālplānā sniegtā ēkas formas tipoloģiskās analīzes⁵, dod pamatu cerībām, bet mums jāizprot atšķirības starp perimetrālo kvartālu, apbūves rādītāju nosacījumiem un masas “blīvumu” ielas līmenī. Tādējādi izrietošais plāns un piedāvātās attīstības vertikālā forma, kas kā ilustrēta vīzija attēlota ar ēku būvtelpas ietvariem (envelopes), pagaidām neapmierina. Pastāv tā paša apnicīgā silueta iespējamība, ja no iesaistīto arhitektu puses plāna īstenošanas gaitā nebūs būtisku jauninājumu.

Attīstības priekšlikuma⁶ plāna analīzē izmantotajos būvformu citātos (iterations) ir lietots termins “RĪGAS MĪMIKA”, lai ilustrētu planimetrisku atsauci un savietotu ar atpazīstamām esošās apbūves kontūrām, bet vai nav mainīts mērogs, jo ir grūti salīdzināt teorētiskas būvformas attiecības un samēru pret brīvo telpu (diagrammā dotie apbūves parametri) ar atmiņā esošā pilsētas centra raksturu? “Sadrumstalotības” un zemes līmeņa blīvuma jautājumi ir spilgtāk ilustrēti, ja ģenerālplāns apraksta priekšstatus par publisko

⁴ Tiek novērtēts, ka studija pielieto terminu tipoloģija, lai analizētu iespējas dažādās ēku formās, turpretī šeit termins tiek lietots, lai apspriestu noteiktas pilsētnieciskas formas dominējošo lomu, kas veido apbūves raksturu.

⁵ Masterplan Book 53. lpp.

⁶ Masterplan Book 53. lpp.

telpu⁷. Šeit tiek parādīts plāns "zemesgabalam", kura iekārtojumu varētu saprast kā potenciāli "perimetrālas" struktūras nosacījumus, bet ieteiktā realizācija ir tikai objektu arhitektūra un diskrētas atsevišķi stāvošas ēkas.

Tas nav jautājums par vienu tipoloģiju, kas varētu būt SLIKTA – ikviens var priecāties un būt sajūsmā par modernu pilsētu, par caurspīdīgumu, kompleksumu un liektu formu, un otru alternatīvu tipoloģiju, kas šeit ieteikta kā LABA. Bet tas ir jautājums par to, kā sasniegt VIENREIZĪGUMA (unikalitātes) sajūtu un izvairīties no VIENĀDĪBAS, radot pareizo modeli un pilsētvides formu šajā noteiktajā kontekstā.

Jautājumi, kurus šeit vajadzētu apsvērt, ir:

1. "zemesgabalu sadalījuma" plāns, lai redzētu, vai ir alternatīvas stratēģijas kā attīstīt apbūves formas un pilsētas blīvumu;
2. prasītā attīstības intensitāte/blīvums – zemes vērtības ekspluatācija - varētu tikt izvērsta vienmērīgākā izplatībā, iespējams, ciešāk sablīvētākā formā, lai intensīvāku izmantošanu nodrošinātu ar blīviem vidēja augstuma kvartāliem (6 stāvi, 20m?) ;
3. "perimetrāls kvartāls": kā intensitātes instruments pilsētā; kas var radīt Ziemeļeiropas sajūtu; forma, kas var nodrošināt - tagad un nākotnē - visas dažādās funkcijas un pārmaiņas izmantošanā, kas var būt vajadzīgas;
4. augstāk minētie faktori varētu veicināt horizontālāku struktūru – pilsētas "paklāju", no kura laukā paceļas nedaudzi (bet daudz augstāki) akcentēti kvartāli, kas tiešām kalpo kā mezgla punkti (smails) orientācijai pilsētā - priekšlikumu, kam varētu būt zināma saspēle ar Rīgas upes silueta formālo tekstūru;
5. ainava, kas ir prasmīgi veidota tās kultūras kontekstā un iztēles īstenojumā, var vienādi pielāgoties blīvāk organizētai pilsētas ielas, publiskās telpas un pagalma formai.

Primāri apsveramie jautājumi un debates ir par:

- a) vienādību un vienreizīgumu;
- b) tipoloģiju un pilsētas formu, kas līdz šim ir izrietējusi no ģenerālplāna studijas;
- c) "apbūves parametru" jautājumu un būvformu attiecība pret brīvo telpu;
- d) horizontālās ainavas būtība.

Visā tā apbrīnojamajā plašumā un spektrā pētījums ļoti maz pasaka par enerģijas jautājumiem, enerģijas efektivitāti un to ietekmi uz būvju formu un izmaksām. Pašreizējā politiskajā un nākotnes ekonomikas kontekstā vienkārši nav pieņemami, ka jebkurš attīstības un celtniecības pasākums - jebkāda arhitektūra - varētu izvairīties no diskusijas par ILGTSPĒJĪBU un to, kā tā varētu būt nolasāma/veidot un ietekmēt projektu/nolūku/konstrukciju/kompozīciju gan makro, gan mikro līmenī.

⁷ Masterplan Book 79. lpp.

Rīga ir pilsēta ar garu un sarežģītu attīstības vēsturi un tai jāattīstās vērīenīgi. Ļoti jācer, ka, jo detalizētāk tiek veikts plānošanas darbs, jo labāk tas atspoguļosies un ģenerālplānā tiks rasta elastība, lai pielāgotu tā struktūras vīziju un pilsētvides raksturu šajā ļoti specifiskajā kontekstā.

Andris Bērziņš, RIBA

Andris Bērziņš + Associates

Chartered Architects

4 darmouth park Road

LONDON

NW5 1SY

United Kingdom

Tel.: 0044 (0)207 485 3133

Fakss: 0044(0)207 485 7503

E pasts: ab@aba.abel.co.uk

WWW: www.aba.abel.co.uk